

INHOUDSOPGAVE HANDLEIDING

INTERNET- EN TELEFOONSTEMMEN

1.	<i>Inleiding</i>	<i>pagina 3</i>
2.	<i>Stemperiode</i>	<i>pagina 3</i>
3.	<i>Stembescheiden</i>	<i>pagina 3</i>
4.	<i>Servicedesk</i>	<i>pagina 3</i>
5.	<i>Stap voor stap stemmen via internet</i>	<i>pagina 5</i>
6.	<i>Stap voor stap stemmen per telefoon</i>	<i>pagina 6</i>
7.	<i>Aandachtspunten</i>	<i>pagina 7</i>
8.	<i>Veel voorkomende vragen</i>	<i>pagina 9</i>

1. Inleiding

Deze handleiding helpt u bij het stemmen per internet en telefoon voor de verkiezing van de leden van het Europees Parlement. Mocht u, ook na lezing van deze handleiding, nog vragen hebben of problemen ondervinden dan kunt u contact opnemen met de Servicedesk Kiezen op Afstand (de contact gegevens staan onderaan deze pagina vermeld).

In deze handleiding komt informatie over de stemperiode, de stembescheiden, de Servicedesk en een stap-voor-stap-uitleg van het stemmen via internet en via telefoon aan bod. Verder wordt een aantal punten die relevant zijn voor het stemmen per internet en telefoon onder uw aandacht gebracht en wordt antwoord gegeven op veel gestelde vragen.

Als u meer wilt weten over de verkiezing voor de leden van het Europees Parlement ga dan naar www.ukomttochook.nl. Op deze website vindt u ook de laatste informatie over het stemmen via internet en telefoon.

2. Stemperiode

De stemperiode voor het stemmen per internet of telefoon voor de verkiezing van leden van het Europees Parlement loopt van dinsdag 1 juni 2004 om 9.00 uur (Nederlandse tijd) tot en met 10 juni 2004 21.00 uur (Nederlandse tijd). **Op deze dagen kunt u 24 uur per dag stemmen.**

3. Uw stembescheiden

Om te stemmen per internet of telefoon moet u beschikken over:

- de stemcode. De stemcode is afgedekt aangebracht op de brief die bij de stembescheiden is gevoegd. De stemcode bestaat uit 9 cijfers;
- de toegangscode. De toegangscode is de code die u zelf op het registratieformulier heeft opgegeven. De toegangscode bestaat uit 5 cijfers;
- het overzicht van kandidatenlijsten. Op dit overzicht treft u alle lijsten met kandidaten aan die meedoen aan de verkiezing. Bij elke kandidaat (en voor het uitbrengen van een blanco stem) is een kandidaatcode van 9 cijfers vermeld.

4. Servicedesk

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft, om u waar nodig te ondersteunen, een Servicedesk ingericht. U kunt bij de Servicedesk terecht met al uw vragen over het stemmen via internet en telefoon.

De Servicedesk is tijdens de stemperiode 24 uur per dag bereikbaar. Voorafgaand aan de stemperiode kunt u op werkdagen de Servicedesk van 8.00 uur tot 20.00 uur (Nederlandse tijd) telefonisch benaderen.

Vanuit het buitenland: +31 - 70 - 427 8777

U kunt de Servicedesk ook bereiken per fax (+31-(0)70 - 361 4813) en e-mail (koa@bprbzk.nl).

Verkiezing van de leden van het Europees Parlement 2004 - Microsoft Internet Explorer

Bestand Bewerken Beeld Favorieten Extra Help

Verkiezing van de leden van het Europees Parlement 2004

Identificatie

Voer uw stemcode en uw toegangscode in. De stemcode en de toegangscode heeft u tegelijk met het overzicht van kandidatenlijsten toegezonden gekregen.

Identificatie
 Kiezen kandidaat
 Bevestiging keuze
 Ontvangst bevestiging

Stemcode:

Toegangscode:

De verantwoordelijkheid voor deze site berust bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Lokaal intranet

Stap 1

Verkiezing van de leden van het Europees Parlement 2004 - Microsoft Internet Explorer

Bestand Bewerken Beeld Favorieten Extra Help

Verkiezing van de leden van het Europees Parlement 2004

Kiezen kandidaat

Voer de negen-cijferige kandidaatcode van de kandidaat van uw keuze in. De kandidaatcodes zijn vermeld bij de kandidaten op het overzicht van kandidatenlijsten dat aan u is toegezonden.

Identificatie
 Kiezen kandidaat
 Bevestiging keuze
 Ontvangst bevestiging

Kandidaatcode:

De verantwoordelijkheid voor deze site berust bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Lokaal intranet

Stap 2

Verkiezing van de leden van het Europees Parlement 2004 - Microsoft Internet Explorer

Bestand Bewerken Beeld Favorieten Extra Help

Verkiezing van de leden van het Europees Parlement 2004

Bevestiging keuze

U heeft ingevoerd kandidaatcode: **123456789**

Deze kandidaat hoort bij:

Lijst:	(Bij de stemming komt hier de naam van de politieke groepering te staan)
Kandidaat:	(Bij de stemming komt hier de naam van de gekozen kandidaat te staan)

Wilt u uw keuze nog wijzigen, klik dan op TERUG.

Klik op BEVESTIG om uw stem definitief uit te brengen.

De verantwoordelijkheid voor deze site berust bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Gereed Lokaal intranet

Stap 3

5. **Stap voor stap stemmen via internet**

Ga naar <https://www.internetstembureau.nl>.

Het stemmen verloopt in drie stappen:

Stap 1: identificatie

Voer uw stemcode (9 cijfers) en uw toegangscode (5 cijfers) in en klik op “VERDER”.

Stap 2: kies een kandidaat

Voer de code in van de kandidaat (9 cijfers) waarop u wilt stemmen en klik op “VERDER”.

Stap 3: bevestigen keuze

U krijgt op uw scherm te zien welke kandidaat u heeft geselecteerd. U kunt uw keuze wijzigen door op “TERUG” te klikken. Als uw keuze juist is, klik dan op “BEVESTIG”. Zodra u heeft bevestigd is de stem uitgebracht.

Bevestiging ontvangst stem

Na het bevestigen van uw stem krijgt u op uw scherm te zien dat u uw stem heeft uitgebracht.

Afsluiten browser

Als laatste moet u uw browser afsluiten.

Demonstratie

U kunt, voordat u daadwerkelijk gaat stemmen, het stemmen via internet oefenen. Ga daarvoor naar <https://demo.internetstembureau.nl> en volg de stappen als hierboven beschreven.

6. Stap voor stap stemmen per telefoon

Bel naar: +31- 10- 283 1470

Het stemmen verloopt in vier stappen.

Stap 1: 0-toets

U krijgt eerst een korte uitleg te horen over het stemmen per telefoon. Daarna wordt u gevraagd om het cijfer nul ("0") in te toetsen. Daarmee wordt gecontroleerd of uw telefoon geschikt is voor het stemmen per telefoon.

Stap 2: identificatie

Voer achtereenvolgens uw stemcode (9 cijfers) in, gevolgd door een hekje (#) en uw toegangscode (5 cijfers), gevolgd door een hekje (#).

Stap 3: kies een kandidaat

Voer de code in van de kandidaat (9 cijfers) waarop u wilt stemmen. Sluit de invoer af met een hekje (#).

Stap 4: bevestigen keuze

De kandidaatcode die is ontvangen, wordt voorgelezen. De naam van de kandidaat wordt niet voorgelezen, zodat uw keuze niet afgeluisterd kan worden. Is de kandidaatcode onjuist of wilt u uw keuze nog veranderen, dan toetst u een "3" in. Als uw keuze juist is, toetst u een "1" in. U bevestigt daarmee uw stem. Zodra u heeft bevestigd is de stem uitgebracht.

Bevestiging ontvangst stem

Na het bevestigen van uw stem krijgt u te horen dat u uw stem heeft uitgebracht.

Demonstratie

U kunt, voordat u daadwerkelijk gaat stemmen, het stemmen via telefoon oefenen. Belt u daarvoor naar het telefoonnummer +31- 10- 283 1475 en volg de stappen als hierboven beschreven.

7. Aandachtspunten

Strafbaarheid

Het is strafbaar om op naam van een ander aan de stemming deel te nemen (artikel 128 Wetboek van Strafrecht).

Ook is het strafbaar om zowel in Nederland als in een andere lidstaat van de Europese Unie deel te nemen aan de stemming voor de verkiezing van de leden van het Europees Parlement (artikel Z 8a Kieswet).

Beschikbaarheid Internet- en/of telefoonstembureau

De stemperiode omvat meerdere dagen. Het is echter niet aan te raden om tot het laatste moment te wachten met het uitbrengen van uw stem, omdat het mogelijk is dat het internet- en telefoonstembureau gedurende de stemperiode niet bereikbaar is. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn (bijvoorbeeld een technische storing, onbeschikbaarheid van het internet, een telefoonstoring, etc). Indien zich een storing voordoet wordt u daarover op de website www.ukomttochook.nl geïnformeerd. Daar wordt ook vermeld of beide kanalen (internet en telefoon) niet beschikbaar zijn, of één van beide.

Is één van de beide kanalen niet beschikbaar, dan kunt u via het andere kanaal stemmen. De stembescheiden die u heeft ontvangen zijn geschikt voor zowel internet- als telefoonstemmen.

Stemvrijheid en stemgeheim

In tegenstelling tot het stemmen in een stemlokaal kan de overheid bij het stemmen per internet en telefoon (en ook bij het stemmen per brief) niet waarborgen dat u in alle vrijheid uw stem uitbrengt. Eveneens kan er niet voor worden gewaakt dat niemand meekijkt of meeluistert terwijl u stemt. U kunt echter zelf de nodige maatregelen treffen door bijvoorbeeld uw stemcode en uw toegangscode veilig op te bergen, door het kiezen van het moment waarop u stemt en door de keuze van de pc of telefoon die u gebruikt om te stemmen.

Betrouwbaarheid van de voorzieningen waarmee u stemt

De voorziening om te stemmen per internet en telefoon ("de stemdienst") is door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan testen onderworpen om de betrouwbaarheid daarvan vast te stellen.

Een stembureau houdt gedurende de gehele stemperiode (24 uur per dag) toezicht op het verloop van de stemming. Het stembureau kan de stemming onderbreken en schorsen indien daartoe aanleiding bestaat. Het stembureau ziet ook toe op de personen die de stemdienst beheren. Dit om te waarborgen dat er geen handelingen aan de stemdienst worden verricht die niet toegestaan zijn.

Ondanks deze en andere maatregelen die zijn getroffen, is niet uit te sluiten dat zich in de technische voorzieningen waarvan de stemdienst gebruik maakt storingen voordoen. In dat geval is het mogelijk dat de stemdienst gedurende enige tijd niet beschikbaar is. Laat u daardoor niet weerhouden om te stemmen, maar stem svp op een later moment alsnog.

Internetgebruik

Via het internet kunnen virussen, wormen, etc verspreid worden. Er zijn verschillende manieren waarop u zich hiertegen kunt beschermen. Onder andere de website www.waarschuwingsdienst.nl van het ministerie van Economische Zaken geeft u hieromtrent meer informatie.

Evaluatie

Om na te gaan of het stemmen per internet en telefoon voor u, kiezer in het buitenland, het deelnemen aan de verkiezing toegankelijker maakt, zal het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het experiment evalueren. Uw mening is daarbij zeer gewenst. Op de website www.ukomttochook.nl is vanaf 1 juni 2004 een vragenlijst beschikbaar met vragen omtrent het experiment. Vul svp deze vragenlijst in en maak zo uw mening kenbaar.

Het voornemen bestaat om in het kader van de evaluatie een enquête te houden onder de personen die zich hebben geregistreerd om bij de verkiezing van de leden van het Europees Parlement vanuit het buitenland te stemmen. Deelname geschied vanzelfsprekend geheel op basis van vrijwilligheid.

8. Antwoorden op veel voorkomende vragen

Kan met elke telefoon worden gestemd?

Voor het stemmen per telefoon zijn in principe alleen toestellen met druktoetsen geschikt. Om te controleren of uw toestel geschikt is om per telefoon te stemmen is een demonstratie beschikbaar. Hiervoor kunt u bellen naar: +31 (0) 10 283 1475.

Bij de o-toets (telefoonstemmen) wordt geen reactie ontvangen. Wat is daaraan te doen?

Het zou kunnen zijn dat dit veroorzaakt wordt doordat u belt via een huis- of bedrijfscentrale. U kunt proberen via een andere - directe - telefoonverbinding of via internet te stemmen.

Hoe valt te controleren of de computer geschikt is om daarmee per internet te stemmen?

Met behulp van de demonstratie voor het stemmen via internet kunt u vaststellen of de computer die u wilt gebruiken geschikt is. Ga naar <https://demo.internetstembureau.nl>. Als u er niet in slaagt de demonstratie van het stemmen via internet te doorlopen kan het zijn dat uw computer niet geschikt is. Dat kan meerdere oorzaken hebben, zoals een 40-bits encryptie ondersteuning door uw browser in plaats van een 128-bits encryptie ondersteuning door uw browser (zie hiervoor de vraag Wat betekent de foutmelding 'Page cannot be displayed' / 'Deze pagina kan niet gevonden worden' hieronder)

Mocht uw computer niet geschikt zijn dan kunt u per telefoon stemmen, danwel een andere computer gebruiken.

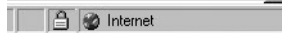
Wat gebeurt er als de telefoon- of internetverbinding uitvalt tijdens het uitbrengen van uw stem?

Zolang u uw stem nog niet heeft bevestigd, kunt u, nadat de verbinding is hersteld, alsnog stemmen.

Hoe kunt u controleren dat u verbinding heeft met de juiste website:

<https://www.internetstembureau.nl/>

1. U typt zelf het correcte adres in. Het correcte adres is: <https://www.internetstembureau.nl>. Let op de letter 's' in 'https', deze geeft aan dat er gebruik wordt gemaakt van een beveiligde verbinding.
2. Controleer of uw webbrowser het correcte adres aangeeft in de adresbalk.
3. Controleer of in uw statusbalk, onderaan in beeld, een slotje aanwezig is. Als u met uw muis het slotje aanwijst (niet klikt) verschijnt de tekst "SSL-beveiligd (128 bits)". Dit slotje wordt alleen getoond als de statusbalk staat ingeschakeld. U kunt de statusbalk inschakelen via het menu Beeld van uw browser.

4. Controleer het certificaat. Dit kunt u doen door te dubbelklikken op het slotje in de statusbalk. Het certificaat van de verkiezingsite is uitgegeven door PinkRocade / VeriSign. Zij hebben geverifieerd dat het adres www.internetstembureau.nl behoort bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Controleer het certificaat op:

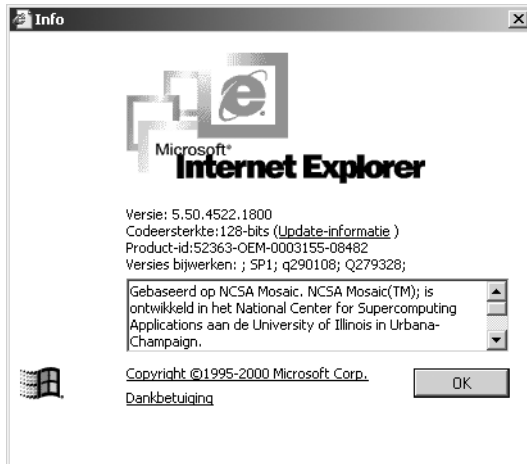
- 1) de datum. Het certificaat mag niet verlopen zijn;
- 2) aan wie het is uitgegeven. Het certificaat moet uitgegeven zijn voor het adres www.internetstembureau.nl. Zie voor meer details de tab 'Details' en klik op het veld 'Onderwerp'. In het veld moet de naam van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vermeld staan.

Wat betekent de foutmelding 'Page cannot be displayed' / 'Deze pagina kan niet gevonden worden'

De foutmelding wordt getoond als:

- u een tikfout heeft gemaakt bij het invoeren van <https://www.internetstembureau.nl>;
- u een browser heeft die geen SSL of 128-bit encryptie ondersteunt. Met name oudere browsers werken nog met zogenaamde 40-bit encryptie. Daarmee kunt u niet per internet stemmen.

U kunt controleren of uw browser SSL of 128-bit encryptie ondersteunt. Dit doet u in het browser-menu op Help en dan Info te klikken. Dan wordt het volgende scherm getoond (bij Internet Explorer);

De tweede regel (bij term 'codeersterkte') vermeldt of 40-bit danwel 128-bit encryptie wordt ondersteund. Door op Update-informatie te klikken, wordt er extra software gedownload om 128-bit encryptie mogelijk te maken.

De toegangscode kwijt of vergeten, is het dan nog mogelijk om te stemmen?

Nee. U kunt dan niet stemmen. U kunt geen vervangende toegangscode opgeven. De toegangscode heeft u opgegeven toen u zich registreerde voor de verkiezing van de leden van het Erupees Parlement. De (wettelijke) registratietermijn is op 28 april 2004 verstreken. Om misbruik te voorkomen kan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties u geen vervangende toegangscode verstrekken.

Geblokkeerd. Hoe kan dat?

Er is in dat geval drie maal achtereen een onjuiste stemcode of toegangscode ingevoerd. Om misbruik te voorkomen wordt in dat geval de toegang tot het internet- en telefoonstembureau voor 60 minuten geblokkeerd. Na het verstrijken van de 60 minuten, kunt u opnieuw stemmen.

Gemeld wordt dat een onjuiste code is ingevoerd, terwijl er nog geen code is ingetoetst. Hoe is dat mogelijk.

Deze melding krijgt u indien u per telefoon stemt en u, hoewel de stemdienst daarom heeft gevraagd, na 15 seconden nog geen code heeft ingetoetst. U kunt, nadat de stemdienst u daarom vraagt, de code alsnog invoeren.

U krijgt bij het stemmen per internet de melding: “Na het invoeren van uw stemcode en toegangscode heeft u 15 minuten de tijd om uw stem uit te brengen. Die tijd is verstreken.” Hoe nu verder?

Deze melding kunt u krijgen als u stemt per internet. De melding ontstaat als u niet binnen 15 minuten uw stem heeft uitbracht. De 15 minuten beginnen te tellen nadat u uw stemcode en toegangscode heeft ingevoerd en daarna op “verder” heeft geklikt. U heeft tussen dat moment en het moment waarop u uw stem bevestigt (door op “bevestig” te klikken) 15 minuten de tijd. Doet u daar langer over dan wordt, uit veiligheidsoverwegingen, gevraagd opnieuw de stemcode en toegangscode in te geven en zo het stemmen te vervolgen.

Het internetstembureau sluit niet automatisch af. Hoe verlaat u het internetstembureau?

Nadat u de bevestiging van het uitbrengen van uw stem heeft ontvangen, dient u de website www.internetstembureau.nl te verlaten door de browser af te sluiten. Bij veel browsers kunt u dit doen door in de rechterbovenhoek op de X te klikken.

Bij het stemmen via internet wordt na het invoeren van de kandidaatcode de volgende melding gegeven: “de combinatie van stemcode en toegangscode is onjuist”. Hoe kan dat?

Deze situatie kan zich voordoen als uw browser ingesteld is om zogenaamde cookies te weigeren.

De cookie is een soort herkenninglabel dat gebruikt wordt door een webserver om uw browser te identificeren. Zonder zo'n herkenninglabel kan een webserver geen relatie leggen tussen de gegevens die vanaf verschillende internetpagina's worden toegezonden. De cookie bestaat uit een stuk tekst die door de webserver wordt opgesteld en toegezonden aan de browser. De browser bewaart dit in zijn geheugen.

In de cookie wordt ook een ‘houdbaarheidsdatum’ vastgelegd. Als de browser eerder wordt afgesloten dan die datum wordt de inhoud van de cookie opgeslagen in een bestandje op de harde schijf. De cookies die opgeslagen worden op de harde schijf worden ook wel permanente cookies genoemd. Er zijn ook sessie-cookies, deze worden alleen tijdens de periode dat uw browser verbinding heeft met de webserver in het geheugen bewaard; zij worden niet opgeslagen op de harde schijf.

Waarom gebruikt de stembureau cookies?

De stembureau maakt gebruik van sessie-cookies om de door de kiezer ingevoerde gegevens aan elkaar te relateren. De gebruikte cookie bevat een unieke code van letters en cijfers. De webserver gebruikt de unieke code om de verschillende pagina's die opgevraagd worden en informatie die ingevoerd wordt aan elkaar te relateren. Voor alle duidelijkheid: de cookie bevat NIET de inhoud van de stemcode, toegangscode of de kandidaatcode.

In sommige gevallen zijn cookies voor u uitgezet, bijvoorbeeld door uw systeembeheerder. Als u de acceptatie van cookies ‘uitzet’, kunt u echter GEEN gebruik maken van stemmen via internet. U kunt uiteraard wel gebruik maken van stemmen via de telefoon.

Hieronder is weergegeven hoe u kunt nagaan of uw browser ingesteld is om cookies te weigeren en hoe u dat kunt veranderen. Het kan zijn dat, ook na verandering van de instellingen, het stemmen toch niet lukt. Dat kan zich bijvoorbeeld voordoen als u vanaf een bedrijfsnetwerk probeert te stemmen dat beveiligd is. Die beveiliging kan mogelijk cookies tegenhouden.

Mocht u uw instellingen niet willen aanpassen, of na aanpassing toch niet kunnen stemmen, dan kunt u natuurlijk per telefoon uw stem uitbrengen. U kunt ook proberen vanaf een andere computer te stemmen.

U wordt in ieder geval aangeraden om, als u vóór het stemmen uw instellingen hebt aangepast, na het stemmen de instellingen weer te herstellen.

Controleren/ aanpassen Cookie instellingen voor enkele gangbare browsers:

- I. Voor Internet Explorer 5.0 en 5.5
  - kies menuoptie Extra / Internetopties;
  - kies tabblad Beveiliging;
  - selecteer de wereldbol "Internet";
  - kies button "Aangepast Niveau";
  - controleer of in de lijst met instellingen, onder "Cookies" staat dat ze ingesteld zijn;
  - bevestig de vraag of u de beveiligingsinstellingen voor de zone wilt wijzigen.

2. Voor Internet Explorer 6.0
  - kies menuoptie Extra / Internetopties;
  - kies tabblad Privacy;
  - kies button "Advanced";
  - zet een vinkje bij "automatically override cookie handling";
  - zet een vinkje bij "always allow session cookies";
  - klik op "OK". U komt weer terug in het Internetopties scherm.

3. Voor Netscape Communicator 6.2
  - klik in de menubalk op "edit" en vervolgens op "preferences";
  - klik in het lijstje aan de linkerkant onder "category" op het driehoekje voor "Privacy & Security";
  - klik vervolgens op cookies;
  - zet aan de rechterkant onder het kopje "cookies" een vinkje bij "enable all cookies";
  - bevestig met "OK".

4. Voor Apple Macintosh/ Internet explorer
  - ga naar Wijzig in de taakbalk;
  - ga naar "voorkeuren";
  - ga onder het kopje "bestanden" naar "cookies";
  - selecteer bij "ontvangen cookies" de optie "vraag nooit".

5. Voor Apple Macintosh/ Netscape Communicator
  - ga naar "edit" in de taakbalk;
  - ga naar "preferences";
  - kies in "categorie" voor "advanced";
  - rechts moet u vervolgens onder het kopje "cookies" het vinkje zetten bij "Accept all cookies".

Colofon

Dit is een uitgave van:
Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Den Haag, Nederland